

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен доктор

Област на висше образование: 3.0 Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.8 Икономика

Научна специалност: Организация и управление на производството (Селско стопанство и подотрасли)

Автор на дисертационния труд: Анастасия Сашо Митревска, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет – Пловдив.

Тема на дисертационния труд: Стратегия за развитие на маркетинговите канали в агробизнеса на Република Северна Македония в съответствие с чл. 30 (3) от ППЗРАСРБ и чл. 49 (3) от ППЗРАСАУ.

Рецензент: проф. дн Димитър Иванов Костов 3. Социални, стопански и правни науки 3.8 Икономика.

Определен за член на научното жури със Заповед №РД-16-701 от 24.09.2024 г. на Ректора на АУ – Пловдив и решение на първо заседание на Научното жури.

1. Кратко представяне на кандидата

Докторантката Анастасия Митревска е родена на 30.07.1996 г. Завършила е висше образование степен бакалавър през 2019 г. по специалност бизнес информатика в университета в Скопие. Има получена магистърска степен във факултета по бизнес икономика и предприемачество в университета в Белград.

Има специализация по дигитален маркетинг в университета в Скопие. Владее и ползва английски, албански, сръбски и словенски езици.

2. Актуалност на проблема

От особена важност за развитието на икономиката в Република Северна Македонија е разработването на стратегии за развитие на маркетинговите канали в агробизнеса. Изучаването на този проблем е от особена важност не само за развитие на агробизнеса, но и на инфраструктурата на регионите, в които е застъпено земеделското производство. Това от своя страна подпомага развитието и на останалите видове икономика в земеделските региони.

Всичко казано до тук ми дава основание да направя заключение, че темата на дисертационния труд е дисертабилна и има както теоретично, така и практическо приложение.

3. Цел, задачи, хипотези и методи на изследването

Темата на дисертационния труд е пряко свързана с агробизнеса и допринася за устойчивото развитие на земеделския отрасъл.

Предмет на изследването е изучаването на основните фактори свързани със създаването на модерно и ефективно земеделие, за което са възприети за ползване такива, които показват търсенето на селскостопанските продукти на вътрешния и външните пазари, наличните природни ресурси и производствения потенциал за земеделската продукция.

Предмета на разработката е насочен към изследване на маркетинговите канали на селскостопанските и хранителните продукти. В тази връзка е направено сравнение на опита на агробизнеса в Северна Македонија с този на развити европейски страни.

Целта на изследването е добре и правилно формулирана и отразява напълно решаването на проблема, формулиран като заглавие на дисертационния труд. Чрез нея се показва спецификата на селскостопанските и хранителни продукти и начина на избор на маркетинговите канали на аграрния сектор на Република Северна Македонија.

Задачите за постигане на целта са правилно подбрани. Те са подредени така, че решаването на всяка предходна задача да подпомага следващите по ред.

Основната хипотеза е свързана с отчитане значението и спецификата на маркетинговите канали за конкурентоспособността на агробизнеса в Република Северна Македония. В тази връзка са и спомагателните хипотези, които са свързани с онлайн продажбите, с каналите на продажбите, с предизвикателствата на стратегиите за подобряване на дистрибуцията и необходимите решения за тази цел.

Методите на изследването, които са използвани в изследването са традиционни и съвременни. Те са както теоретични, така и практични.

Научно-теоретичните методи са свързани със събиране на информация, а научно приложните с обработка на данните и анализа на изследването.

4. Онагледеност и представяне на получените резултати

Дисертационния труд е оформен много добре. Материалите са представени в шест раздела с общ обем от 188 страници.

Цитираните литературни източници са 99, от които 7 в електронен формат.

Аналитичната част е представена на 14 фигури, 20 таблици и 23 диаграми.

5. Обсъждане на резултатите и използвана литература

Прави добро впечатление подробния анализ и коментара на използваната литература. Особено внимание е отделено на състоянието на агробизнеса в страните с развита икономика и състоянието на маркетинговите канали в тези страни. Прави се извод, че в Република Северна Македония вниманието към този проблем не е на необходимото ниво.

За тази цел автора определя и някои неидентифицирани фактори, които са ограничаващи за ефективното включване на земеделските продукти на страната на международните пазари.

Тези определения на автора считам че са важен принос на дисертационния труд като някои от тях е необходимо да бъдат отбелязани:

- Недостатъчно бързото въвеждане на съвременния маркетинг в аграрния сектор.
- Липсата на дългосрочни договорни отношения между производителите и преработвателите на селскостопански суровини.
- Липсата на икономически пазарни връзки между производителите и преработвателите на селскостопански продукти.

Докторанта е отделил голямо внимание на въпросите на влиянието на каналите за дистрибуция върху реализацията на селскостопанските продукти, както и повишаването на конкурентоспособността им на външния и вътрешните пазари.

В началото на разработката се правят компетентни анализи на публикациите по темата на дисертационния труд. Основния метод на изследване е емпиричният анализ. Авторско дело е провеждането на анкета за събиране на фактически данни чрез комбиниране на статистически методи или с метода на интервюто.

Всички тези данни са обобщени и представени на фигури и диаграми. В анкетите са събрани материали, както от крайните потребители, така и от производителите. По отношение на потребителите са взети данни за честотата на купуване на селскостопанските продукти, начина на техния избор и отношението им към местната продукция.

Може да се каже, че приносен момент на автора в тази анкета е въпроса, свързан с получаване на информация от потребителите по отношение на новите земеделски продукти. Автора посочва, че по този въпрос от значение са препоръките от лични контакти. Всички останали канали на получаване на информация заемат малка част от нея.

Доста подробен анализ е направен по отношение сертифицирането на двата вида производство – биологично и

местно. В разработката са показани данни, които имат значение и за държавните органи. Автора заключава, че най-важните показатели за измерване успеха на маркетинга и дистрибуцията са приходите от продажби, както и броя на клиентите.

Друг важен извод от проведената анкета е че фермерите считат че добрата марка и репутацията влияят изключително много за продажбите на техните продукти. В тази връзка е извършен анализ относно участието на местните фермери на международните пазари. Анализът показва, че участието на местни фермери на тях е много затруднено поради липса на добра логистика, както и поради големите изисквания на международните стандарти.

В тази връзка автора установява че е необходимо да се увеличи сътрудничеството на фермерите по отношение на различните маркетингови канали. Заключение, което автора прави в тази връзка е съществен принос в дисертационния труд.

В края на разработката докторанта е посочил най-важните резултати от изследването, които се свеждат до:

- Прилагането на маркетинговата концепция в агробизнеса показва че производството и преработката на селскостопански продукти са стратегически автономни единици в пазарния бизнес и че маркетинговата концепция налага нов начин на мислене, който е свързан както и как да се произвежда, но съгласно нуждите на потребителите. Този извод е един от най-важните приноси на дисертационния труд.
- Реализацията на селскостопанската продукция се извършва по маркетингови канали свързани с пазара, преработвателната индустрия и търговската мрежа.
- Република Северна Македония има неблагоприятна селскостопанска икономика в сравнение с тази на Европейския съюз. Това налага приемането на всички стандарти на ЕС, свързани с фитосанитарните и ветеринарни стандарти.

- Съгласно отговорите на потребителите и фермерите, направени в анкетите се подчертава голямото значение на развитието на маркетинговите канали в агробизнеса.
- Важен компонент в маркетинговата стратегия е изграждането на марка и репутацията на продукта.
- Фермерите трябва да съсредоточат вниманието си върху ефективното разпространение на своите продукти като използват онлайн каналите.
- Развитието на маркетинговите канали в агробизнеса на Република Северна Македония изисква интегриран подход, който включва подобряване качеството на продукта и активна комуникация с потребителите.

Автора на дисертационния труд предлага начин на успешна стратегия за развитие на маркетинговите канали в агробизнеса на Република Северна Македония.

6. Приноси на дисертационния труд

Приемам справката за научните и приложни приноси на дисертационния труд, но ще си позволя да ги конкретизирам по следния начин:

А. Научно-теоретични приноси

- Разработена е методика за анализ и оценка на маркетинговите канали в земеделието на Република Северна Македония.

Б. Научно приложни приноси

- Изяснена е същността на земеделския сектор на Република Северна Македония като мултиаспектно понятие и система.

- Изяснена е същността на аграрния маркетинг като инструмент за управление на земеделското стопанство в Република Северна Македония.

- Проведено е изследване за идентифициране на факторите за избор на маркетингови канали в земеделието на Република Северна Македония.

В автореферата липсва списък с използваната литература.

Препоръчвам на автора материалите от анкетата да бъдат представени в Министерство на земеделието на Република Северна Македония.

8. Публикувани статии и цитирания

Докторанта е публикувал три броя научни публикации, които са пряко свързани с дисертационния труд.

Съдържанието на автореферата отговаря напълно на материалите, включени в дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационния труд представен от Анастасия Сашо Митревска е напълно завършено научно изследване с практическа стойност.

Въз основа на научните и приложения от докторанта различни методи на изследване, правилно проведените изследвания и направените обобщения и изводи, считам че представения дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника на АУ за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото научно жури също да гласува **ПОЛОЖИТЕЛНО** и да присъди на Анастасия Сашо Митревска ОНС „доктор“ по научната специалност: Организация и управление на производството (селско стопанство и подраели).

15.10.2024

РЕЦЕНЗЕНТ:

/проф. д-р Димитър Костов/